

11.5.2020

Oppalaš rávvagat njoammunduostuma oaidninvuogis universiteahtaide, ámmátallaskuvllaide sihke logahatskuvlema, ámmátlaš skuvlema, friddja čuvgehusbarggu ja ráves olbmuid vuodđooahpahusa ordnejeddjiide burggedettiin lagasoahpahusa gáržžideaddji mearrádusaid

Láhkavuodustusat ja doaibmaválddálašvuodát

Njoammudávdalága (1227/2016) 8 § mielde guovlohálddahuosdoaimmahat soabaha oktii ja bearráigeahččá njoammumiid duostuma guovllustis. Buohccedikšunbiirre gielddaovttastupmi oahpista ja doarju gielddaid ja sosiálafuolahusa ja dearvvašvuohdafuolahusa doaibmaovttadagaid njoammudávddaid duostumis, gárgeha guvllolaččat njoammudávddaid diagnostihka ja dikšuma sihke čielggada epidemiiid ovttasráđiid gielddaiguin. Guovlohálddahuosdoaimmahat ja dan doaibmaguovllu buohccedikšunbiirriid gielddaovttastumit ovttasbarget njoammudávddaid duostumis. Guovlohálddahuosdoaimmahat dahká dán lágas mearriduvvon hálddahuoslaš mearrádusaid nu ahte atná buorin buohccedikšunbiirre gielddaovttastumi, sierravástuguovllu ja Dearvvašvuoda ja buresbirgejumi lágádusa áššedovdamuša. Njoammudávdalága (1227/2016) 9 § mielde gieldda lea geatnegahtton ordnet guovllustis dán lágas dárkuhuvvon njoammudávddaid vuostálastinbarggu álbmotdearvvašvuoda oassin dađi lági mielde go álbmotdearvvašvuohdalágas (66/1972), dearvvašvuohdafuolahuslágas ja dán lágas mearriduvvo. Njoammudávddaid vuostálastinbargui gullet dán lágas njoammudávddaid caggan, árrafuomášeammi ja čuovvun, epidemiija čielggadeami dehe duostuma várás dárbbášlaš doaibmabijut sihke njoammudávdi buohccán dehe buohccán vávjojuvvon olbmo dutkan, dikšun ja dálkkaslaš veajuiduhttin sihke dikšuma infekšuvnnaid duostun.

Rávvaaga ulbmil

Stáhtaráđđi attii 6.5.2020 prinsihppamearrádusa plánas koronaroasu hálldašeami hybridastrategiijan. Mearrádusa mielde logahagaid, ámmátlaš oahppolágádusaid, ámmátallaskuvllaid, universitehtaid, friddja čuvgehusbarggu ja ráves olbmuid vuodđooahpahusa sajiid atnu oahpahussii hálddašuvvo 14.5.2020 rájes doaibmabijuiguin, mat leat njoammudávdalága mielde. Stáhtaráđđi goitge ávžžuha, ahte universitehtain, ámmátallaskuvllain, logahatoahpahasas, ámmátlaš oahpahasas, friddja čuvgehusbarggus sihke ráves olbmuid vuodđooahpahasas gáiddusoahpahus jotkojuvvo lohkanbaji lohppii. Skuvlema ordnejeaddjit mearridit ieža, man olu lagasoahpahus dárbbu mielde ordnejuvvo. Geasset lagasoahpahus ordnejuvvo nu ahte galljodat- ja hygieniijarávvagat doahttaluvvojit.

Dán rávvaaga ulbmil lea doarjut universitehtaid ja ámmátallaskuvllaid sihke logahatskuvlema, ámmátlaš skuvlema, friddja čuvgehusbarggu ja ráves olbmuid vuodđooahpahusa ordnejeddiid ollašuhttit oahpahusa ja eará oahppolágádusa sajiin ordnejuvvon doaimma dorvvolaččat koronaepidemiija áigge. Rávvaagiid doahttalettiin sáhtta unniduvvot njoammunriskka oahppolágádusain.

Oahpahussii ja oahppolágádusaid sajiin ordnejuvvon eará doaimmaide ii oaččo oassálastit go leat dávdamearkkat

Koronavirus dagaha vuoigŋaninfekšuvnna, man dávdamearkkat sáhttet leat ee. gosahat, čottabávččas, feber, heakkabuđohat, deahkkebákčasat, čovjedávdamearkkat ja oaivesearggahat (<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>). Stuđeanta dehe oahpaheaddji ii galgga oassálastit lagasoahpahussii dehe eará doaimmaide, mat ordnejuvvojit oahppolágádusa sajiin, ja gos leat eará olbmot ovtaáigásaččat báikki nalde, juos sus leat matge dávdamearkkaid, mat čujuhit buohccámii. Earátge, geat barget oahppolágádusa sajiin, dehe doppe guossástallit eai maid galgga boahit oahppolágádusa sajiide go sis leat dávdamearkkat. Juos olmmoš buohccá beaivvi áigge, de son galgá vuolgit dakkaviđe oahppolágádusas dehe sirdásit sierra sadjái. Dat, geain leat dávdamearkkat, galget bargat báikkálaš dearvvašvuohtaeseváldiid rávvagiid mielde ja leat oktavuodas vuodđodearvvašvuohtafuolahussii dehe bargodearvvašvuohtafuolahussii ja ohcalit doppe oazžun rávvagiid mielde koronavirusdestii.

Juos internáhta oahppi, gii orru oahppolágádusa olis, buohccá, de oahppolágádus galgá váldit oktavuodá oahppolágádusa sajádatgieldda njoammudávdadain ovddasvástideaddji ovttadahkii dili ja gáibiduvvon doaibmabijuid árvvoštallama várás.

Riskajovkui gullevaččat

Riskajovkui gullevaččat galget epidemiija áigge garvit lagaskontávttaid, iige lagas-oahpahussii oassálastin danin ávžžuhuvvo sidjiide.

Duođalaš koronavirusdávdda riskajoavkkut: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19/vakavan-koronavirustaudin-riskiryhmat>

Oahppolágádusain bargiid buohta doaibmabijut vuodđuduvvet bargoaddi dahkan riskaárvoštallamii. Bargodearvvašvuohtafuolahus doarju bargoaddi riskaárvoštallamis.

Dárbbasmeahtun fysihkalaš kontávttat galget garvojuvvot

Koronavirus njoammu vuosttaš sajis goaikkasnjoomumin (<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>). Oahppolágádusain garvojuvvot dilitt, main šaddet njuolggoguoskkahusat earáiguin. Skuvlema lágideaddji ja oahppolágádusa sajádatgieldda njoammudávddain ovddasvástideaddji ovttat nevvot dárbbu mielde dárkileappot geavada doaibmabijuin.

- Oappolágádusaid oahpahusdoibmii ja eará lágas mearriduvvon doibmii eai vuolggasaji mielde heivehuvvo almmolaš čoahkkanangáržžideamit. Stuora oktasašdilálašvuođat, dego oba oahppolágádusa gokči loahppaávvudeamit, eai goitge galgga lágiduvvot.
- Stáhtaráđi goasge gustojeaddji čoahkkanangáržžidemiid ávžžuhusat ja guovlohálddahasdoaimmahagaid álbmotdilálašvuođaid njoammudávddalága miel mearrádusat doahttaluvvojit oahppolágádusaid lágidan álbmotdilálašvuođain.
- Juos oahpahus ordnejuvvo stuora oassálastijovkui (ovdamearkka dihte stuora logaldatdilálašvuođat), de ávkin adnojuvvojit gáiddusoktavuođat.
- Earáid go ohppiid ja bargiid orodeapmi oappolágádusa viidodagas sáhtttá oahppolágádusa iežas mearrádusain ráddjejuvvot.
- Allaskuvllaid válljeniskosiid ordnemis addojuvvo sierra ráva
- Lagaskontávttaid garvima várás dorvogaskkaid doalaheami vejolašvuohta galgá dorvvastuvvot sadjeordnedemiiguin: olmmošmearri galgá ráddjejuvvot dađi lági mielde, ahte olbmuid gaskii báhcá 1–2 m.
- Stuđeantarestauránja dehe eará boradansajit sáhttet geavahuvvot ceahkkálasat, boradeami áigge galgá leat vejolašvuohta garvit lagaskontávttaid ja seailuhit 1–2 m dorvogaskka eará boradeddjiide. Hygieniijas fuolahuvvo borramuša ráhkadeami ja juohkima sihke boradeami áigge.
- Internáhta oahppit, geat orrot oahppolágádusa olis, sáhttet juogadit lanjaid, juos gažaldat lea guhkesáigásaš orrumis. Oanehisáigge orruma ektui linnjemat dahkkojuvvot báikkálaččat nu ahte konsulterejuvvot dárbbu mielde njoammudávddain ovddasvástideaddji ovttat.

Oahppolágádus galgá bidjat girjái latnjaguovdasaččat orru olbmuid, vai njoammuma guorran lea dárbbu mielde vejolaš maŋálgihitii.

Bargodearvvašvuhtafuolahusa ráva bargái:
<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyontekijalle>

Buorre giehta- ja gossanhygieniija eastá njoammumiid

Koronavirus njoammu vuosttaš sajis goaiggasnjoammumin (<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>). Rievttes ládje ollašuttjuvvon gossan- ja giehtahygeniija eastá njoammumiid. Dieđihanmateriála, mii oahpista rievttes geavadiidda, ávžžuhuvvo juhkkjuvvot oahppolágádusas bargiide ja ohppiide diđolašvuođa lasiheami várás.

- Buohkat, geat dikšot áššiideaset oahppolágádusas, basset gieđaideaset álot olgun sisa boađedettiin, álot ovdal boradeami, sihke álot gastima dehe gossama maŋŋel, dehe go gieđat leat čielgasit duolvasat. Gieđat goikaduvvojit gearddegevolaš bábergiehtasihkaldagaide.
- Juos gieđaidbassanvejolašvuolta ii leat, de adnojuvvo giehtadoidinávnnas. Giehtadoidinávnnas galgá leat álohii sadjosis.
- Gastima ja gossama oktavuodas njálmmi ovdii biddjuvvot gearrddegevolaš njunneliidni, mii bálkestuvvo dakkaviđe anu maŋŋel eret. Juos njunneliidni ii leat oazžžunsajis, suddjejuvvo njálbmi gardnjilgávain. Gieđat bassujuvvot dán maŋŋel.
- Máskkaid anus ii leat dálá áigge oktasaš ávžžuhus, muhto máska sáhttá hálu mielde geavahuvvot go váldujuvvot vuhtii rávvagat, mat dasa laktásit.

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/kasienpesu-ja-yskiminen>

<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/ohjeita-kansalaisille-koronaviruksesta/kankaisten-kasvomaskien-kaytto-koronaviruspandemian-aikana>

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/tietoa-itse-tehdyista-kasvomaskista>

Čorgen

Koronavirus njoammu vuosttaš sajis goaiggasnjoammumin, go buohccán olmmoš gossá dehe gastá. Lea vejolaš, ahte virus njoammu maid guoskkahusa bakte. Koronavirusat eai seaillo guhkes áiggiid áimmus dehe bajážiin molsašuddi liekkasvuhtadilliin.

Čorgemis geavahuvvo láivves alkaliijadoalli dábálaš ráidnenávnnas. Bargodearvvašvuohtalágádusa čorgenrávvagat galget čuvvojuvvot.

- Sihkkojuvvot guoskkahusbajážat, dego uksageavjjat, giehtamieiggastagat, pulbeahat ja beavddit, čuovgabotkkonat ja čáhcaluoitagat unnimusat beaivválaččat, mielalis guovtte háve beaivvis.
- Oktasašgeavahusas dollon bargo- ja oahppovázzingaskaomiid ja bargomášiinnaid geavahus garvojuvvo dehe dat ráidnejuvvot álot geavaheddjiid gaskkas.

<https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-siivoukseen>

Juos oahppolágádusas fuomášuvvo kononavirusnjoammun

Njoammungollosiid čielggadanbargu gullá gieldda dehe buohccedikšunbiirre njoammudávddain ovddasvástideaddji doaktárii. Juos kononavirusnjoammun fuomášuvvo leat soames oahppis dehe oahppolágádusa bargis, čilgejuvvo leago dáhpáhuvvan suojeheapmen šaddan. Suojeheamit gurrojuvvot ja biddjojuvvot karantenii 14 jándorii njoammundávdalágas ásahuvvon meannudemiid mielde. Kononavirusnjoammuma ožžon olmmoš ferte leat eret oahppolágádusas unnimusat 14 jándora áigge dávdamearkkaid álgima rájes.

Juos internáhtas, mii lea oahppolágádusa olis, fuomášuvvo kononavirusnjoammun, dili gáibidan ortnegat ollašuttujuvvot ovttasráđiid oahppolágádusa sajádatgieldda njoammundávddain ovddasvástideaddji ovttadagain.